

DE KRACHT
VAN SALLAND

Leader

Jaarverslag 2019

Lokale Actie Groep - Leader De Kracht van Salland

Europees fonds voor landbouw en plattelandontwikkeling; Europa investeert in zijn platteland.

Inleiding

Eind 2015 konden we van start met de uitvoering van het Leaderprogramma in Salland 2014-2020. In 2019 liep de uitvoering van het Leader programma in Salland voorspoedig. Het Leaderbudget voor Salland is eind 2019 bijna volledig toegekend aan projecten, of in aanvraag. Een deel van de projecten is inmiddels afgerond. We zijn blij met de mooie projecten die in Salland van de grond komen. Ook is er veel samenhang tussen de projecten, waardoor ze elkaar versterken. We zien dat het netwerk goed functioneert. De lijntjes zijn kort en er is een positieve sfeer om elkaar te helpen.

Dit jaarverslag is opgesteld door de Lokale Actiegroep – Leader De Kracht van Salland (LAG). Het jaarverslag beschrijft de inhoudelijke en financiële voortgang van Leader in Salland in 2019.

De Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS)

De LAG heeft in 2015 een 'Lokale Ontwikkelingsstrategie' (LOS) opgesteld. Daarin staan de doelen en beoogde resultaten van het Leaderprogramma in Salland.

'How to involve everyone?' We hebben geprobeerd om zo veel mogelijk Sallanders te betrekken bij het opstellen van de LOS. Tijdens interviews en openbare bijeenkomsten hebben zo'n 500 Sallanders aangegeven waar de energie zit in Salland, waar het vastloopt en welke kansen er liggen voor Salland. Op basis van deze interviews en bijeenkomsten is de LOS opgesteld.

Op 26 november 2015 is de LOS goedgekeurd en is de LAG ingesteld als adviescommissie van Gedeputeerde Staten van de Provincie Overijssel. Vanaf dat moment is de uitvoering van Leader van start gegaan.

"Keep your eyes on the ball". Dat is wat de LAG probeert te doen. Het betekent: blij gefocust op de Lokale Ontwikkelingsstrategie. Zitten we op de goede weg of moeten we onderweg bijsturen?

De visie van De Kracht van Salland is:

'Onze visie is dat Salland in 2020 een vitaal gebied is, waar het goed leven en werken is. Mensen voelen zich met elkaar verbonden en ondernemen zelf initiatieven om aangenaam te kunnen leven en werken. De samenleving en de overheid hebben vertrouwen in elkaar en pakken daar waar nodig gezamenlijk activiteiten en/of projecten op om het goede leven en werken mogelijk te blijven maken, ook op langere termijn. De inzet vanuit De Kracht van Salland richt zich op het behouden en versterken van de vitaliteit van Salland.'

We willen vanuit Leader hier een bijdrage aan leveren door te focussen op het thema:

'Minder verstedelijkte regio's met economische, ecologische en sociale innovatieve potentie wat moet blijken uit onder andere integrale samenwerkingsverbanden.'

Daaronder vallen drie subthema's:

- Sociale innovaties en de toepassing ervan (People)
- Duurzame ontwikkeling: circulaire economie, biobased economie en duurzame energie (Planet)
- Versterking plattelandseconomie: economische impuls bij achterblijvende minder verstedelijkte regio's (Profit)

Dat doen we door middel van samenwerking binnen een netwerk, bottom up aanpak, integraal werken, verbinden, kennis delen, krachten bundelen, elkaar helpen om nieuwe initiatieven op te pakken, zodat snel ingespeeld kan worden op de behoeften in Salland ten behoeve van een duurzaam en vitaal platteland in Salland.

We streven ernaar dat er in 2020 minimaal 15 projecten zijn gerealiseerd die een positieve bijdrage leveren aan de doelstellingen van de subthema's People, Planet en Profit (output).

Beoordeling van Leader projecten

De LAG heeft in 2019 vijf vergaderingen gehouden. In totaal zijn er:

- 10 project ideeën besproken
- 6 aanvragen ingediend
- 5 aanvragen beoordeeld (waarvan 2 ingediend in najaar 2018) en goedgekeurd

De Lokale Actie Groep Leader de Kracht van Salland heeft 5 Leader aanvragen beoordeeld en goedgekeurd in 2019. Deze zijn in de loop van het jaar van start gegaan. Dit waren Stageregio Salland, Slinger van Salland, Techniek Salland Next Level, Van schoolplein naar buurtplein Okkenbroek en OZO Verbindzorg Jeugd. De LAG heeft de drie projecten die zijn teruggetrokken na beschikking geëvalueerd om er van te leren. Het betreft Intensieve Boerderijeducatie (Boerderijschool), Doel, leren, recreëren in en vanuit Lettele (Spilbos) en Ontmoeten, spelen, ondernemen (TVRDN Deventer).

In 2019 zijn zes Salland Cafés gehouden ('Samen verder met jouw idee!', 'Archeologie Levend Verleden', 'Salland College Café II', 'Demoveld bodembeheer Vijfhoek', 'Notenteelt' en 'Daar krijg je energie van II'). Daarnaast is vanuit de Kracht van Salland meegewerkt aan de Stöppelhaene bijeenkomst over 'Boeren en ruimte – Kringlopen tot op Mars' en de landelijke Leaderdag in september, waar twee workshops zijn verzorgd met bijdragen uit Salland (Leader reloaded en voedselbossen). Al deze netwerkbijeenkomsten worden goed bezocht (ongeveer 900 bezoekers in totaal) en zijn belangrijk voor uitwisseling van kennis en ideeën. Hieruit ontstaat nieuwe samenwerking en projecten.

Voor de Statenleden van Overijssel is samen met de andere Overijsselse Leadergroepen een werkbezoek gehouden. Dit ging over de Leader werkwijze, resultaten, knelpunten en blik op de toekomst. Ook de werkwijze van het Iepen Mienskipfûns uit Friesland is uitgelicht. Hierop is het verzoek gekomen voor een vervolgbijeenkomst over zowel de Leader werkwijze als het Iepen Mienskipfûns in 2020. Er is een video gemaakt over de Leader werkwijze en Leader projecten in Overijssel ten behoeve van het werkbezoek.

Gemeente Raalte / LAG Salland namen deel aan een internationaal samenwerkingsproject 'Go-CLLD'. De Leader werkwijze wordt 'Community Led Local Development' (CLLD) genoemd. Doel van het samenwerkingsproject is het opzetten van een opleiding tot 'CLLD coach'. In het voorjaar van 2018 is door de Duitse 'lead partner' een aanvraag ingediend bij Erasmus+. De aanvraag is goedgekeurd en het project is in het najaar van 2018 van start gegaan. In 2019 heeft de leadpartner zich echter plotseling teruggetrokken en is het project per direct gestopt. Vanuit het Leader Netwerk Nederland kwam het verzoek om een Nederlandse cursus tot 'CLLD coach' te ontwikkelen. Leader Salland heeft dit opgepakt samen met enkele andere Leader coördinatoren en Van Hall Larenstein. Salland heeft hierin een kartrekkende rol gehad. De cursus start voor de eerste keer in 2020.

In 2019 goedgekeurde projecten	Projectnummer	Advies LAG
Stageregio Salland MKB Deventer heeft een eenmalige Leaderbijdrage gekregen van de Europese Unie, provincie Overijssel en de gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte. Doel van het project is het voorkomen van het weglekken van talent uit regio Salland en het verbinden van jongeren aan het regionale bedrijfsleven. Hiervoor wordt een online stageportal opgezet, waarbij bedrijven zich kunnen presenteren naar de Sallandse studenten en andersom. Alle bedrijven en organisaties kunnen hun vacatures voor stageplaatsen op deze online portal zetten. Anderzijds kunnen studenten en leerlingen vanuit alle onderwijsrichtingen in Salland hun CV op de portal plaatsen. Zo kunnen bedrijven en studenten zoeken naar de juiste match. Daarnaast is er een coördinator als aanspreekpunt/begeleider. Dit project draagt bij aan de versterking van de plattelandseconomie en de samenwerking tussen jongeren, onderwijs en bedrijfsleven.	OV-0005	Positief

<p><i>Slinger van Salland</i> Marketing Oost krijgt een Leaderbijdrage van de Europese Unie, provincie Overijssel en de gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte voor het ontwikkelen van 5 toeristische 'Slingers' in Salland in samenwerking met Sallandse ondernemers en bewoners. De Slinger van Salland is een unieke, iconische (GPS) fietsroute met 5 etappes die slingert door het veelzijdige Sallandse landschap. De routes, die het hele jaar rond te fietsen zijn, onderscheiden zich vanwege de ontmoeting met Sallandse iconen en geheimen en de hartelijke en gastvrije Sallanders. Door deze unieke ervaringen met het echte Sallandse leven raakt de fietser #VerslingerdAanSalland en komt terug. De routes, samen 200 km lang, sluiten aan bij verschillende arrangementen in Salland: doen – zien – ontmoeten – overnachten. Die arrangementen zijn digitaal boekbaar. Veel ondernemers in Salland zijn betrokken en denken mee over de invulling van de 5 Slingers in Salland. Dit project draagt bij aan de versterking van de plattelandseconomie en de WEconomy van Salland (samenwerking tussen ondernemers).</p>	OV-00056	Positief
<p><i>Techniek Salland Next Level</i> Platform Techniek Salland krijgt een Leader-bijdrage voor het project 'Techniek Salland Next Level'. Bedrijven in Salland kunnen moeilijk technisch personeel vinden. Als kinderen op jonge leeftijd kennis maken met techniek is de kans groter dat ze later een technische opleiding en beroep kiezen. Daarom gaat he Platform, naast de jaarlijkse Techniekdagen, ook gastlessen en bedrijfsbezoeken organiseren voor het basisonderwijs. Basisscholen kunnen hier gedurende het hele schooljaar gratis gebruik van maken. Daarnaast wil het platform een studentenpool opzetten om jongeren te stimuleren om voor een bijbaantje of vakantiewerk in de techniek te kiezen. Dit project draagt bij aan de versterking van de plattelandseconomie en de samenwerking tussen jongeren, onderwijs en ondernemers in Salland.</p>	OV-00105	Positief
<p><i>Van schoolplein naar buurtplein Okkenbroek</i> Stichting Qua Vadis gaat samen met inwoners een buurtplein realiseren in het dorp Okkenbroek, waar kinderen en bewoners kunnen spelen, sporten en elkaar ontmoeten. Hiervoor krijgen zij een Leader bijdrage vanuit EU, Provincie Overijssel en de gemeente Deventer. Het projectteam wil het schoolplein omvormen tot een buurtplein waar kinderen kunnen spelen, leren, ontdekken en bewegen. Ook een plein waarop ouderen en volwassenen elkaar kunnen ontmoeten tijdens de repetities van de toneelvereniging of een potje koersbal/jeu de boule. Hierdoor wordt er invulling gegeven aan dit gemis in het dorp: een buitenontmoetingsplek voor alle inwoners in het dorp. Dit project draagt bij aan thema 'people': meedoen, sociale inclusie, ontmoeten, gezond leven en bewegen.</p>	OV-00108	Positief
<p><i>OZO Verbindzorg Jeugd</i> Het project is gericht op het verbeteren van de samenwerking en afstemming tussen ouders van zorgleerlingen en alle onderwijs- en zorgorganisaties rondom hen. Dit gebeurt door zorg op maat in een online samenwerkingsplatform. Het doel is dat ouder en kind beter geholpen worden en alle betrokkenen eerder ontdekken wat het kind nodig heeft, waardoor sneller passende hulp geboden kan worden. OZO Verbindzorg ontvangt een Leaderbijdrage voor het opzetten van dit online samenwerkingsplatform in samenwerking met onderwijsinstellingen, zorgorganisaties, leerlingen en ouders. Dit project is draagt bij aan thema 'people' (sociale innovatie, meedoen, gezond leven) en aan de samenwerking tussen jongeren, onderwijs en organisaties.</p>	OV-000109	Positief

Inhoudelijke voortgang

In het onderstaande overzicht is het EU budget voor de projecten opgenomen voor de periode 2014-2020. Het totale EU budget inclusief "beheer en uitvoeringskosten LAG" voor de hele periode is 1.200.000 Euro.

Gecommitteerd

In totaal zijn 18 projecten goedgekeurd (beschikt) in deze Leaderperiode tot en met eind 2019. Drie van deze projecten zijn na goedkeuring ingetrokken (zoals al aangegeven, deze zijn in 2019 geëvalueerd). De bedragen die oorspronkelijk waren toegezegd zijn 'vrijgevallen'. Dat wil zeggen dat het weer beschikbaar is voor nieuwe projecten in Salland. Ondanks de uitgestelde start van Leader (landelijk) en de drie aanvragen die zijn ingetrokken, loopt het Leader programma in Salland goed op schema. Tenminste, als je kijkt naar het budget dat is beschikbaar (gecommitteerd) aan projecten. Ook in 2020 worden nog veel nieuwe aanvragen verwacht. Drie aanvragen zijn eind 2019 ingediend en nieuwe aanvragen zitten er aan te komen.

Gerealiseerd

Eind 2019 waren er 5 afgeronde projecten (Fit for life Xperience, Duurzaam energieneutraal zwembad Heeten, Wonen met de burens (Mariaoord), Duurzame accommodaties Mariënheem, Nieuw Sion en Van Hier en Van Daar. Bij sommige projecten is de einddeclaratie goedgekeurd door RVO. Bij andere projecten is de einddeclaratie nog in behandeling bij RVO.

De realisatie en declaratie van de projecten loopt langzamer dan was gepland. Deels omdat sommige projecten niet voortvarend van start gingen. Deels omdat de declaratie van kosten en betaling door RVO lang duren. Daardoor moeten de uitvoerders van de projecten lange tijd voorfinancieren. De beoordeling en betaling van tussentijdse declaraties duren naar onze indruk onnodig lang. Snellere beoordeling en betaling heeft twee voordelen: 1) de projecten worden sneller uitgevoerd (dat is belangrijk om 'automatisch decommitting' te voorkomen) en 2) de aanvragers hoeven minder lange tijd voor te financieren.

Subthema's

De meeste projecten hebben een integraal karakter. Dat is ook één van de selectiecriteria voor Leader projecten in Salland. De meeste projecten sluiten aan bij meer dan één thema.

Indicatoren	Streefwaarde 2020	Gecommitteerd t/m eind 2019	Gerealiseerd t/m eind 2019
EU budget voor projecten 2014-2020 (excl. beheer- en uitvoeringskosten)	950.000 Euro	612.897	195.920 Euro
Totale kosten (totale investering door projecten, excl beheer- en uitvoeringskosten)	3.800.000 Euro	2.781.950	783.680 Euro
Vermenigvuldigingsfactor t.o.v. EU budget	4,00	4,33	4,00
Aantal projecten:	15		
*Leaderprojecten		18	5
* Beheer- en uitvoeringskosten LAG		1	0
Aantal projecten dat vooral aansluit bij subthema 'people'	5	10	3
Aantal projecten dat vooral aansluit bij subthema 'planet'	5	6	2
Aantal projecten dat vooral aansluit bij subthema 'profit'	5	8	1
Aantal samenwerkingsprojecten binnen Salland	5	6	0
Aantal samenwerkingsprojecten met Leadergebieden in Nederland	2	0	0
Aantal samenwerkingsprojecten met Leadergebieden in EU	1	1	0
Aantal nieuwe arbeidsplaatsen (fte)	20	Nvt	0
Aantal nieuwe vrijwilligers	150	Nvt	0
Aantal nieuwe activiteiten	60	Nvt	0
Aantal nieuwe bezoekers	1.500	Nvt	0
Aantal netwerkbijeenkomsten	20	Nvt	20

Financiële voortgang

Totaal budget 2014-2020

	EU	Provincie	Gemeenten en waterschappen	Privaat	Totale financiering
Projecten, samenwerkingsprojecten	950.000	475.000	475.000	1.900.000	3.800.000
Beheer- en uitvoeringskosten	250.000	125.000	125.000	0	500.000
TOTAAL	1.200.000	600.000	600.000	1.900.000	4.300.000

Beschikt budget eind 2019

	EU	Provincie	Gem/ws	Privaat	Totaal
Projecten, samenwerkingsprojecten					
De Laarman	37.500	18.750	18.750	75.000	195.000
Helios meer dan voetbal	37.500	18.750	18.750	75.000	191.824
Fit for life Xperience	35.263	17.632	17.631	70.526	141.052
Wonen met de buren	37.500	18.750	18.750	75.000	158.000
Salland Boert en Eet Bewust	49.593	24.796	24.796	100.313	199.498
Energieneutraal en duurzaam zwembad Heeten	47.500	23.750	23.750	155.000	250.000
Intensieve boerderijeducatie	ingetrokken				
Ontmoeten, spelen, ondernemen	ingetrokken				
Doen, leren en recreëren in en vanuit Lettele	ingetrokken				
Luttenberg in beweging, beleef het mee	31.250	15.625	15.625	66.800	129.300
Doorpakken Salland	45.613	22.806	22.806	91.229	182.454
Duurzame Mariënheem	45.000	22.500	22.500	45.000	90.000
VanHier en VanDaar Uthuis	32.657	16.328	16.328	71.256	136.569
Nieuw Sion	50.000	25.000	25.000	198.453	298.453
Dorpshuis Herxen	50.000	25.000	25.000	122.960	222.960
Stageregio Salland	26.406	13.203	13.203	52.813	105.625
Slinger van Salland	37.897	18.948	18.948	75.796	151.589
Techniek Salland Next Level	49.217	24.608	24.608	101.867	200.300
Van schoolplein naar buurtplein Okkenbroek*					
OZO Verbindzorg Jeugd*					
Kari's Sallandse Crackers*					
Erfdelers Nieuw Veldhuis*					
MFA de Bongerd Welsum*					
Totaal projecten	612.897	306.446	306.445	1.377.013	2.652.624
Beheer- en uitvoeringskosten	250.000	125.000	125.000	0	500.000
Totaal	863.122	431.558	431.558	1.376.449	3.152.624

* aangevraagd in najaar 2019. Nog niet beschikbaar voor 31 dec 2019. Gevraagde EU bijdrage is 279.226 Euro

Opengesteld budget 2020 (beschikbaar budget na goedkeuring van alle bovenstaande projecten)

	EU	Provincie	Gem/ws	Privaat	Totaal
Projecten, samenwerkingsprojecten	336.878	168.441	168.442		
Beheer- en uitvoeringskosten	0	0	0	0	0
Totaal	336.878	168.441	168.442		

Samenstelling Lokale Actie Groep

In 2019 hebben Mireille Groot Koerkamp (3 dagen/week) en Giny Hoogeslag (1 dag/week) samengewerkt als Leadercoördinator. De provincie Overijssel heeft besloten om de inzet van Giny Hoogeslag al Leadercoördinator Salland uit eigen middelen voort te zetten voor 1 dag per week voor 3 jaren (2020, 2021 en 2022). Eén LAG lid heeft afscheid genomen van de LAG in 2019 (Henk Oegema). Er zijn twee nieuwe LAG leden bij gekomen (Tijs Holtkuile en Hans Pereboom).

De samenstelling van de LAG is op 31 december 2019 als volgt:

Naam	Achtergrond	Rol	Van (datum)	Tot (datum)
Thea Huisman	Merkleider Salland Marketing	Lid	Nov 2015	Nu
Jawin Klein Hegeman	Agrarisch ondernemer	Lid	Nov 2015	Nu
Willemien Schoneveld	Bestuurslid OVKK	Lid	Nov 2015	Nu
Gerard Schrijver	Bestuurslid Muzieknetwerk Salland	Lid	Nov 2015	Nu
Arnold Geerdink	Bestuurslid Duurzaam Dorp Heeten	Lid	Nov 2015	Nu
Gerard Willemsen	Coördinator Agrarische Natuur Vereniging Groen Salland	Lid	Nov 2015	Nu
Jo Oldemaat	Lid Raad van Toezicht Zorggroep Raalte, sociaal cultureel werk + diverse vrijwilligersactiviteiten	Lid	Nov 2015	Nu
Annelies Zwat	Lid adviesraad Carinova, ledenraad Rabobank	Lid	Nov 2015	Nu
Babke Roeterdink	Zelfstandig ondernemer, bestuurslid Oudheidkundige Kring	Lid	Nov 2015	Nu
Guusta Zuurbier	Psycholoog, trainer, zelfstandig ondernemer	Lid	Nov 2015	Nu
Karin Köster	Zelfstandig ondernemer, cultuureducatie, vrijwilligerswerk	Lid	Nov 2015	Nu
Annemiek Haven	Voorzitter Kostbaar Salland, duurzaamheid	Lid	Nov 2015	Nu
Henk Harmelink	Agrarische ondernemer, LTO Salland	Lid	Sep 2017	Nu
Tijs Holtkuile	Agrarisch ondernemer	Lid	Juli 2019	Nu
Hans Pereboom	Lid Algemeen Bestuur Waterschap Drents Overijsselse Delta	Lid	Juli 2019	Nu
Liesbeth Grijzen	Wethouder gemeente Deventer	Lid	sept 2018	Nu
Herman Engberink	Wethouder gemeente Olst-Wijhe	Lid	Nov 2015	Nu
Wout Wagenmans	Wethouder gemeente Raalte	Lid en voorzitter	Nov 2015	Nu
Wimjan van der Heijden	Waterschap Drents Overijsselse Delta	Adviseur	Nov 2015	Nu
Arno van Dijk	Gemeente Olst-Wijhe	Adviseur	Dec 2017	Nu
Birgitte Keijzer	Gemeente Raalte	Adviseur	Nov 2015	Nu
Marieke Hottenhuis	Gemeente Deventer	Adviseur	Nov 2018	Nu
Tonny Selles	Provincie Overijssel	Adviseur	Nov 2015	Nu
Giny Hoogeslag	Coördinator Leader Salland	Coördinator	Mei 2017	Nu
Mireille Groot Koerkamp	Coördinator Leader Salland	Coördinator	Nov 2015	Nu

Er zijn 18 LAG leden (stemgerechtigd).

Het aantal LAG leden vanuit overheidsorganisatie (stemgerechtigd) is 4 (18% van totaal).

De LAG is geïnstalleerd op 26 november 2015. Sindsdien zijn zeven LAG leden gestopt, namelijk:

Naam	Achtergrond	Rol	Van (datum)	Tot (datum)
Emiel Gerner	Student, raadslid gemeente Raalte	Lid	Nov 2015	20 juni 2016
Giny Hoogeslag	Duurzaam Dorp Heeten, Dorpsplan, Dorpsloket, Stimuland	Lid	Nov 2015	Apr 2017
Stefan Ruiten	Ondernemer zonnepanelen	Lid	Nov 2015	Juli 2017
Lianne Arling	Gemeente Olst Wijhe	Adviseur	Nov 2015	Dec 2017
Auke de Ridder	Projectleider St Kleigaten, natuureducatie	Lid	Nov 2015	Feb 2018
Frits Rorink	Wethouder gemeente Deventer	Lid	Nov 2015	Sept 2018
Jan Heutinck	Gemeente Deventer	Adviseur	Nov 2015	Nov 2018
Henk Oegema	Lid Algemeen Bestuur Waterschap Drents Overijsselse Delta	Lid	Nov 2015	Juli 2019

Geplande activiteiten volgens de LOS	Voortgang	Resultaat
<p>Communiceren over Leader en initiëren van nieuwe projecten, onder andere door middel van Salland Café's, presentaties, workshops, cursus (zoals Leer mij Salland Kennen), website www.dekrachtvansalland.nl, persberichten, social media, filmpje, nieuwsbrieven, folders en brochures.</p>	<p>Op de volgende manieren is in 2019 gecommuniceerd over mogelijkheden, werkwijze en resultaten van Leader:</p> <p>Tijdens de Salland Café's op 7 maart, 29 maart, 13 juni, 12 juli, 24 oktober en 9 november en de Stöppelhaene innovatieve kringlopen bijeenkomst op 30 augustus.</p> <p>Tijdens presentaties en workshops zoals bij Ribs & Blues, voor LAG Flevoland, Leader Café ZW Twente, provinciale statenleden werkbezoek (sept), gedeputeerde Eddy van Hijum, landelijke Leaderdag (sept), gemeente Olst-Wijhe team Leefomgeving, twee groepen Bulgaren, een groep Roemenen, gedeputeerde Roy de Witte bij werkbezoek aan Herxen, bestuurlijk overleg Leader Overijssel en bestuurlijk overleg Salland.</p> <p>LEADER is mede-organisator van de cursus Leer Mij Salland Kennen, daarin is ook aandacht voor het LEADER-programma. Deze cursus is al 11 jaar achtereenvolgende gevolgd, met steeds 35 deelnemers.</p> <p>Er is een overzicht gemaakt van alle Sallandse LEADER-projecten en deze is uitgedeeld bij verschillende bijeenkomsten.</p> <p>Op website www.dekrachtvansalland.nl (oa: http://www.dekrachtvansalland.nl/subsidies/leader-de-kracht-van-salland)</p> <p>In persberichten, social media (twitter, instagram en facebook), nieuwsbrieven. Ten behoeve van het werkbezoek van de Statenleden is een Overijsselse video gemaakt over LEADER, waar uiteraard ook Salland actief heeft bijgedragen. Ook van enkele Salland Cafés zijn korte filmpjes gemaakt.</p> <p>Verder zijn de flyer en de filmpjes verspreid via website, social media, mail, nieuwsbrief, etc.</p> <p>Er is een landelijke brochure verspreid met voorbeelden van Leader projecten in het hele land.</p>	<p>Er is in 2019 op veel manieren gecommuniceerd over Leader.</p> <p>Dit leverde veel telefoontjes, mails en afspraken op. En belangstelling voor de LEADER-werkwijze.</p>
<p>Begeleiding van idee naar project door middel van (intake)gesprekken</p>	<p>Tijdens de Salland Café's zijn veel project ideeën besproken. Andere deelnemers denken in werkgroepen mee met de initiatiefnemers (o.a. open space aanpak)</p> <p>Mensen die een project idee hadden, hebben contact opgenomen met de coördinatoren en/of LAG leden. De coördinatoren en LAG leden hebben hen in gesprekken en via de mail / telefoon informatie gegeven, contacten gelegd en begeleid van "idee naar project".</p>	<p>De coördinatoren hebben 114 (intake) gesprekken gevoerd met initiatiefnemers over project of projectidee. Begeleiding van idee naar project en projecten in uitvoering.</p>

	De projectideeën worden ook binnen gemeenten / waterschappen besproken. De werkwijze van Leader (bottom up, integraal, faciliteren van “burgerinitiatieven”) krijgt nu ook binnen de gemeenten en waterschappen steeds meer gestalte. De Lederaanpak bestaat al 30 jaar en is in feite “overheidsparticipatie” avant la lettre.	
Contact leggen met mogelijke samenwerkingspartners (binnen Salland, Nederland, EU en eventueel buiten EU). Samenwerking met andere Leadergebieden.	<p>In het najaar van 2018 is een transnationaal samenwerkingsproject van start gegaan. Het project Go-CLLD is in 2019 abrupt gestopt doordat de leadpartner zich terugtrok. Vanuit het Leader Netwerk Nederland is gevraagd om zo'n cursus in Nederland te organiseren. Salland heeft dit opgepakt met Van Hall Larenstein en enkele andere Leader coördinatoren, waarbij het doel blijft: het maken van een opleiding tot 'CLLD coach'. De CLLD werkwijze (Community Led Local Development) staat centraal. De cursus start voor de eerste keer in 2020.</p> <p>Vanuit het Leader Netwerk Nederland is in het najaar van 2019 de tweede landelijke Leaderdag georganiseerd in Boskoop. Twee workshops zijn verzorgd met bijdragen uit Salland (Leader reloaded en voedsel coöperaties).</p> <p>Daarnaast zijn overleggen geweest en contacten gelegd met (mogelijke) samenwerkingspartners:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Duitsland, ZW Twente, Achterhoek langs de Alstatter AA, Buursebeek, Schipbeek. Er zijn overleggen geweest over de voorbereiding van een transnationaal samenwerkingsproject. - Afstemming met gebiedscoördinatoren landelijk gebied en erfcoaches van de drie Sallandse gemeenten (2). - Bezoek van twee Leadergroepen uit Bulgarije. Projecten bezoeken in Salland - Bezoek Leadergroep uit Roemenië in Salland. - Deelname aan LNN/ELARD-overleggen - Presentatie voor LAG Flevoland over DKVS - Presentatie tijdens Leader Café ZW Twente over korte voedselketens - Deelname aan bijeenkomsten Netwerk Platteland - Deelname aan en verzorgen workshop tijdens ENRD-bijeenkomst in Brussel (apr) in samenwerking met LAG NO Twente. - Deelname aan landelijke Leaderdag, inclusief bijdrage aan twee van de workshops - Deelname aan Taskforce Leader (over verbetering uitvoering Leader) en toekomst Leader in nieuwe GLB. <p>Naast deze overleggen / bezoeken is er veel contact geweest met LAG's in Nederland en EU.</p>	<p>Transnationaal samenwerkingsproject als aanleiding voor CLLD-cursus Nederland.</p> <p>Tweede bijeenkomst Leader Netwerk Nederland.</p> <p>Vorbereiding transnationale samenwerking langs de Schipbeek.</p>
Versterken netwerk en kennisdeling, onder andere door middel van netwerkbijeenkomsten	Er zijn 6 Salland Cafés gehouden (7 maart, 29 maart, 13 juni, 12 juli, 24 oktober en 9 november) en is de Kracht van Salland medeorganisator van de innovatiebijeenkomst over kringlooplandbouw tijdens de Stoppelhaene (30 aug). In totaal hebben ongeveer 600 mensen deelgenomen aan deze bijeenkomsten.	6 Salland Cafés en Stöppelhaene innovatie bijeenkomst. 600 bezoekers

Verslaglegging en organiseren van LAG vergaderingen	Er waren 5 LAG vergaderingen, namelijk: 13 feb: 2 aanvragen beoordelen 17 apr: 4 projectideeën 4 juli: 2 projectideeën 18 sept: 3 projectideeën + 1 aanvraag beoordelen 20 nov: 1 projectidee + 2 aanvragen beoordelen	5 LAG vergaderingen
Beoordelen van 'project ideeën'	Een deel van alle projectideeën is besproken in de LAG vergaderingen. De initiatiefnemers geven een korte presentatie. De LAG leden stellen vragen, denken mee, geven tips en maken een inschatting of het project kans maakt op een Leader bijdrage (informeel). Ook de initiatiefnemers van andere projecten geven tips. Ze leggen onderling contact met elkaar waar soms nieuwe samenwerking en uitwisseling uit voortkomt.	10 projectideeën besproken in de LAG vergaderingen.
Openstellingsbesluit opstellen (openstelling in voorjaar en najaar 2018)	Vanaf 1 januari 2019 is er een doorlopende openstelling.	Doorlopende openstelling in 2019.
Begeleiden bij uitwerking van idee tot project en indienen van aanvraag	De coördinatoren hebben allerlei projectideeën begeleid door middel van gesprekken en informatie via de mail en telefoon. Er zijn 6 Leader aanvragen ingediend. Een klein deel van alle ideeën en projecten kan worden ondersteund met een Leader bijdrage. Voor de andere projecten wordt andere financiering gezocht (fondsen, andere subsidies, crowdfunding). Soms is ook niet eens financiering nodig, maar vooral meedenken en de juiste contacten.	6 Leader aanvragen ingediend.
Toetsen van aanvragen	De LAG heeft 5 aanvragen getoetst en alle 5 een positief advies gegeven. Deze 5 aanvragen zijn positief geschikt.	5 aanvragen getoetst, goedgekeurd en geschikt.
Volgen van projecten in uitvoering	De projecten die van start gaan, worden gevolgd door 2 LAG leden en de coördinatoren. In 2017 is begonnen met het voeren van startgesprekken met aanvragers van beschikte projecten. Het blijkt dat het volgen van projecten in uitvoering meer tijd van de coördinatoren vraagt. Dat komt door toenemende administratieve last voor de aanvragers en het detailniveau van de controles. Met name de begeleiding bij deelbetalingen kost meer tijd.	20 projecten in uitvoering. 2 LAG leden gekoppeld aan ieder project.
Rapporteren en declareren "Beheer- en uitvoeringskosten"	Ook in 2019 is rapportage en declaratie voor beheer- en uitvoeringskosten ingediend bij RVO. De gedeclareerde kosten zijn goedgekeurd.	Tijdig gerapporteerd en gedeclareerd.
Opstellen format voor monitoring en evaluatie	Er zijn overleggen geweest met Regiebureau POP, Netwerk Platteland en andere LAGs over monitoring en evaluatie.	Evaluatie wordt uitgevoerd volgens plan.
Deskundigheidsbevordering, cursus, congres, training, kennisuitwisseling, onder andere door deelname aan bijeenkomsten Netwerk	Landelijke Leaderdag in september. Hier zijn twee presentaties gehouden met een bijdrage uit Salland:	Deelname aan bijeenkomsten van Netwerk Platteland, Leader Netwerk

<p>Platteland en ENRD / European Networks Assembly / Leader CLLD subgroup.</p>	<p>- LEADER reloaded – hoe is LEADER ontstaan en bedoeld, hoe doen we dat in de praktijk en welke vertaling kun je maken naar de toekomst? - Voedsel coöperaties – ervaringen en kennis delen vanuit ervaringsdeskundigheid.</p> <p>Statentafel Overijssel in september: hier hebben zowel de coördinatoren als LAG-leden een bijdrage aan geleverd.</p> <p>Workshop verzorgd tijdens ENRD-congres in Brussel, in samenwerking met NO Twente.</p> <p>LAG leden en coördinatoren namen deel aan bijeenkomsten van Netwerk Platteland en Leader Netwerk Nederland.</p> <p>Coördinatoren nemen soms deel aan bijeenkomsten van ENRD en ELARD.</p>	<p>Nederland, ENRD, ELARD.</p>
<p>Deelname aan Provinciaal Leaderoverleg Overijssel</p>	<p>Coördinatoren nemen deel aan Provinciaal Leaderoverleg. Er zijn 10 vergaderingen geweest.</p> <p>Coördinatoren nemen ook deel aan het landelijke Leaderoverleg (4 keer in 2019).</p> <p>Er worden startgesprekken gevoerd met aanvragers van beschikte projecten (samen met RVO, provincie en een LAG-coördinator). Ook organiseert RVO informatie bijeenkomsten over tussentijdse rapportages.</p> <p>De voorzitters van de LAG's in Overijssel en Gelderland hebben jaarlijks een bestuurlijk overleg.</p>	<p>10 vergaderingen Leader Overijssel</p> <p>4 vergaderingen Leader in Nederland</p> <p>4 startgesprekken en informatie bijeenkomst RVO.</p>
<p>Overige activiteiten (nog niet voorzien in projectplan)</p>	<p>Eens in de 6 weken is er overleg kerngroep De Kracht van Salland. Dat is voor de afstemming (o.a. tussen de gemeenten, waterschap en Leader) over cofinanciering en voortgang van projecten (Leader, landschap, landbouw, water, toerisme...), communicatie (nieuwsbrief, website, presentaties) en Salland Café's.</p> <p>In oktober 2018 is het programma 4D gestart van de provincie Overijssel (sociale kwaliteit) en dat liep door in 2019. Eén van de LEADER-coördinatoren heeft de functie van 4D-makelaar ingevuld. Samenwerking met het sociaal domein en Doorpakken Salland onder de paraplu 'De Kracht van Salland' is hiermee versterkt.</p> <p>Uitreiking bij provinciale Kern met Pit-bijeenkomst (januari) - de Sallandse 4D-makelaar/LEADER-coördinator heeft deelgenomen als jurylid.</p>	<p>Afstemming De Kracht van Salland</p> <p>Combinatie met provinciaal 4D-programma</p>

Evaluaties

Er zijn overleggen geweest met Regiebureau POP, Netwerk Platteland en andere LAGs over monitoring en evaluatie met betrekking tot de (nationale en regionale) tussenevaluatie die is uitgevoerd en de aankomende eindevaluatie in 2020.

